

վրայ իրեն թէ լսողական տարրատակի մէջ իրաւաւ:

Սնանքի հետ գործ չունի. ինքը կ'ընթացի իր յանձնարարները գտնելու, բոլոր ունեցածը իր գլուխին ու ձեռքերուն վրայ է. ոտքի տակ կ'առնէ փողոցները, չոգնիլ չի գիտեր, կենդ չունի. հոգին հրճուածքի մէջ է, երեսները կարմիրով գունաւորուած. նկուն է՝ օձի պէս ճաւ. պոկի. կարծի է՝ յովանի պէս մոլորելու: Բնութիւնը իր բոլոր ուժերովը, անսպառ և անպակաս կ'ապրի անոր մէջ՝ լայն ու անկաշկանդ:

Աշխատանքի մէջ՝ երկու նպատակի կը վայելէ. Ամենն առաջ զգաստ է, ժուժկայ, զրկանք յամաճառու մինչեւ որ ձաթիտի քրտնաթոր կարողաց զննէ առձաքի լայն գոտի մը իր մէջքին համար, ու երբ շարժուցան ձեռք բերել այդ դժուար իր վառաճող մանկներովը, ալ դրամ հաւաքելու պէտք չունի. այնուհետեւ սակ զանաւոր մըն է և կ'աշխատի զարձակ շան պէս, Թիֆլիսի փողոցներուն մէջ կ'երեւի չէն չող. կրկնի կեանքին պէս, կը ապրուի իր զարգանքներ ու երբեք չափաւորուած. ճոր չունի բաւելի: Ինչ է ապա արձաթի զօսման համարձակողը կենտրոն համար. — Մէն ամառուներ մնայն իր բոլոր կենտրոնի մէջ. գտնի իր թնայմանը ծախելու և ուր է որ կենտրոն յանձնէ չանքեր բախտին թուղու և ուրիշ վարձուաթի հետ: ճոր չունի իր երկուսին իրմէ ըլլալ հողը դրամած առնելու: Իր հոգիին այդ հողը յառաջին ծաղիկը մէջ ուր այդ սուրբ մտածուելը նստած է իրեն: Թէժաւանը ծախելու, կարելի չէ՝ զննել կենտրոն ուրիշ բոլորները և այսպէս զանազան մակարկեանց պարարտ հող մը բնիկ այդ ծաղիկը:

Կենտրոն իր ունեցածը թողնի պէս՝ անշատ հող ունի զերեքմանոցին մէջ. ու այսպէս ան որ առանձինն ապրած է՝ հանրութեան տուղով սակ իր հոգիին ինքզինքը, իր ծայրին ամենն ստղծարարանքն ու խաղերը, առանձինն է իրենցովը չոգնի տակ: Ու լաւ է սառ, թող յաղթանակը ձեռքեր, ապրտու մտածութիւններովը պարարտած ու մասն ուղեղներ չիբարկու իր հոգին մէջ, թող սուրբ մնայ ան գտնի միջեւն այն օրը ուր մարդկութիւնը ընդգրկել այդ ժառանգութիւնէ զրեւած անասակ աղիկն:

Ու Թիֆլիսի կենտրոն իր երբ Արծառնին մտաւ, իր սանձանքին մէջ, զաւրիկ կամարներ չնկնէ, անոր պատկերները իրեն զարդ զարդ առն աղիկ, զրգանքներ կանցեց և ուսր սուսան Արծառնի զարդալին, յաղթանակ անցը մը ըրաւ: Երբեք ըրած է հայ վիպասանին՝ Պոպիկին՝ ինչ զգաստը իր կենտրոն այդ օրերուն մէջ. ո՞վ դրամ իր հոգիին մէջ այդ ջերմութիւնը երկու հոյակապ անձնաւորութեանց համար:

Վերջին երկու տարիներու զանազան դէպքերով մեծապէս աղքատ են կենտրոնի վրայ և զուր կը փնտրուի հիմա խնձրեղեքի, հրճուածքի, բերկրաբեր, արեւաբանքի այդ սակունքաւոր փողոցներուն մէջ, շատ անգամ փարսանքը սխտեր մտածութիւնները չարկողովը ուղեղներուն և աղբուրի փրփուրները կենտրոն մէջ: Ան սքանչելի էր, կ'ըսէին, իր գեղեցիկ փիփկապատկերները մէջ. ան խնդրով կ'ապրի ու խնդրով կը նստի իր անդրբերիտան ուղեղներովները՝ իր մաքուր հաւատքին լուսեղէնը դիմը թաղելով միտքեան մէջ:

Իր փոխարենը, հիմա, գիտութիւն է որ կը կենայ արձանի պէս, կը նստի, լուրի և մանրանքով, անցորդներուն, շարժանքներուն: Ինչ գիշերն ալ, մութ փողոցի մէջէն անցած անոնք, զրգուստաւ կը կուսնու անոր գոյութիւնը, կիծուած ծափի մը բռնիք, խոշոր մորթիակը ճաշած միջեւն անմոռանքը, և ձեռքերը, բով թափի, դրամած կանգուն հրայանին պսո՞ղ խողովակին վրայ:

ՀՐԱՆԻՔ

ԻՐԻՍԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

ՆԱԲԵՐԷ

Գորովաւոր ամուսինք

Անցեալ առաւօտ, երբ արեւ կը ծնէր ու մարդկային ծննդը կենտրոն կը պոկեր, մի անսպառնալի մահու հրեշտակի դուժ բերաւ թէ ձեր ամուսնական թուրքասան նին մէջ նորարարայ սիրուն ծաղիկը թուաւ մեղաւ, խորանայ զարկաւ և զայն իւր թփին վար թափեց: Ի՞նչ, Ժիւրջոյ մանկիկ մեղաւ. մեղաւ. թէ կրկին ծնաւ սառ Աստուածով: Այո՛ր, անմեղութիւնը անմահ հոգեթիւն կը ծնի. Ժիւրջոյ՝ Ժիւրջոյ լեզու, սիրով տուներ դնալ. մանուկը հրեշտակ զարձակ, երկունք երկունք չոգնէ, և այն հողակերտ փողոցիկի փոշին ի լոյս փոխեցաւ. դնալ փայտ. Աստուծոյ անհուն գանձուածքին հետը և զայն զրկեց թիթէ-լէնձի մոր միտ մանուկն, այն որ աշխարհի եկաւ և գորովով մանուկները զէպ ստ ինք կը կրէր: Կ'աշխատէ, թուղ ստեղծ, այն գտնու աշակերտաց պէս մի տարեկանը, թողէք, թող Ժիւրջոյն երկայն: Ո՞հ, ի՞նչ երբանիկ է, որչա՞նի գուտարի և ուրախ. տեսէք մի թիթէն. թռչունիկ նման թռչաւ զնայ զնայ երկնից ընդառաւար, ուր Աստուծոյ արարչաւ նաւահան Օսեան գերդաստանին, այն զմեծագործ արարի իւր անսխալու առաքելութեանը մը չնայող օրինակ կազմուէ և հնի կ'ընդունի իւր բարոյաւած շատաւ շիջող օրերին:

Ա՛յ, պայպիկ. ուր բռնիկի, Ժիւրջոյ մանկիկն է գեղեցիկը. Ուր ճոր ծնաւ, ի՞նչ լոյս ծնաւ, Աչերը խնցր գնդ գաս:

Միջնորարակեց ռուսին, վշտակիր ծնողք. Տէր Ժիւրջոյ առաւ. Ժիւրջոյն տեղ նորայր դիմէ տալ. միջնորարակեց, մի՞ այնչափ մերժեցէ, զի մեր ամուսնական կեն կենտրոն իւր քաղաքի գորտու է և, գորտերը դեռ շատ ծաղիկներ ծնանուկ. եղանակն ունի, զի գրախի օրնուրկեան ցող կ'ուռնէ. ի՞նչն զոր նախաստղըն ուս-

բորել ցողեց այն նորաստեղծ ամուսնաց վերայ:

«Անհեղձ ու լցե՛ք երկիրը...»
Հայրիկն եւս այս անհուն օրնուրկեան ցողէն մի կաթիլ առնելով՝ այսպէս կ'աւգոթեմ որ մի խաղած ծաղիկն տեղ այդ եւս նորարարայ ծաղիկներով ծաղկադարձեց, Ժիւրջոյն փոխան դարձեալ Ժիւրջոյ ծիփը, և անմահ մնայ Օսեան գերդաստան:

Ինչ ձեզ վշտակեց
ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Իսկիսար, 1874, օգոս. 19

ՄԵՐ ԵՐԿՐՈՒԹԻՆ ՄԻՋԵՆ

ԱՆ Օ. ԱՎԵՐԻՐ

Անտառի քայքայ սիրելի Արկին, Երկուշաբթի օրուսն օրնուրկեանը քայքայի Մերին, ինչպէս ալ ինքը զինքը սիրեցի զիստա...:

Սակայն, խղճանք, ի՞նչ զողեր հանեցիր զեւ, երէկ գիտաւրի...:

Բայց նախակը կարգացած միջոցին, սիրտս կուսաւ կը զարնէ կոր: Ամէն վարդեան կը զուգայ, զի մը դուցէ յանդիւրէն, մեր, միայն մեր երկուսին պատկանող, alcoveին զաղտոնիկ վաւաղալը վերէն վար պատուել, սիրտս տուցին inoiscret աշուրու առնել. պարզեւ համար: Մինչ դուս, չարածէի, կարծես գիտամու սիրտս թնայ հանդու. նպատակաւ, այդ վարդալարը հոգեզնիւնը դատապարտելի հանցողը կուսալի ինքը զինքը:

Մէ, որքան, որքան յուզեցիր զեւ, չար: Ինքն Մուսա—որ սպանուած ձեւ զուր նկարուած հրեշտակներն անուշտ աւելի անմեղ է, — այստեղս կարծուք թիւնն աւարեցած, exu de mei sse պատարաւու ելաւ:

Արկի, զգուշացիր, յախաճանց կը չլիսցնես կոր զիս: Եթէ չարեւանիս պապէս առաքելութիւնները վերադարձ ինքնիկ, կենդ ըլլալ օր, 2800 է 1000 յաւակութիւններն ունենայ ան, որոնցմէ վերջը վերջը տուածը և կամ անուշտ հերէք մըն, դուս կ'ըլլաւ: Գիտեցաւ եկեր:

Կը փախալիս որ հայ տիկնիկներ— ինչպիսիք ալ մէջը կը դնեն իր, թիւն զինք զատ ուրիշներուն համար համեստ, պարկեղծ օրորող մը ըլլաւ: — Ինքնիկը խոնարհիս, արձաճանգիւն և Սթրազգուրի զաղալին մեծ ժամացոյցին... առանց անոնց նմանելու:

Անձնուր ըլլալինս չէն ուղեր, անտարրադու եմ: Որով ամենին զարկել ժպիտիս կեցալ révérence մը բեղի՛ մաղթանքներու համար: Խաղա, ալ ֆոն չեմ գիտեր տարբերակ նմանութիւնները որքան փաղաքելի են մեզ:

Արք, եթէ կը յերես, ես ալ իմ կարգիս բանի չեղ թէ ի՞նչ լսողութիւններ կը փնտրեմ հայ երկուսարդի մը վրայ:

Եթէ կը համարակիմ այսպէս չաղալիստի, պատճառն այն է որ զիսեմ իր հաւանքին պատգամը պէս մտիկ կ'ընես, աւելորդ է բեղ... ստանց երեք զանաւոր գործարարելու: Թերեւստաւորէն մը փաղեր նորէն, ըսածս, դուս ալ գիտես, ճշմարտ ճշմարտութիւն մըն է, ապացոյցը կ'ուրա... chiche?... Ո՛ր ես նախք սա խոստացած նշանաւոր զոյգ մը օղերը, երաւ, երեք չարախներ անցան ծնողեանս 1800 տարեկանի օրունքն ի վեր, սա կայն ես օղերս չմոռցայ, մոռնալիք ալ չունիմ... alt-a-pe:

Գանգ նմանութիւններուն, ես ալ զեղի պէս օրնալիներու դրութիւնը ընտրելի, մտքս կարեւոր պարզեւն համար:

Պիտի փախալիս որ հայ երկուսարդներ ըլլային՝ առեւել պէս ունեց, զիսմ ու արեւմտահայտ՝ առանց անոր պէս վայրենի, ճիւղաւորու ու pousse ըլլալու:

Մեղուի պէս ժիր, արմատ ու տուն կրող՝ առանց անոր պէս արդարացող, խոյա-թող է ծաղիկ ծաղիկ վաղող ըլլալու:

Արքի պէս գուտարի, galant... սիրուստութի ճողի տուղ, առանց անոր պէս գեղեցիկ, անախաւ, կուսազան ըլլալու: Հիմա պիտի կշեռս յոյսորտանաւ, յէ vois ça di-ci, զի թուած յաղտութիւն. ներքուս մեծապիտ մասը թու վրայ կը կերտանաւ: Եթէ այսպէս ըլլաւ, միջէ ինչպիսիք քեղի կուսալի: Ո՛վ գիտէ թեւեւ Արկին շատ սիրելու է որ անոր յատկութիւնները ուրիշներուն վրայ տեսնել կ'ուզեն:

Ուրոյթի, մասնա Մօրաբնի պիտի երթայ մէկ երկու օր կենտրոն համար: Գիշերները միտաւ կը վառնում... կը մտն, պո՛ւս:

Եկած տոնեղ, եթէ կրես, ճամբան Պապանային հանդիպէ... կարելի է օղերս պարտաւոր:

Ինչպիսիք նալելով, Veuve Clicotի շարժանքն լուսաղբն և զղգոյէ կ'ըլլայ երեւ... կրեսն օղերը ունենայ:

Համարող տեսարանը չանցողի նախընտրելով անմիջական վճարել. նամակի մէջ պիտի գտնու անոր համարէքը, տոկոսիկ զալով, ուրոյթի զիկեր բաներ մ'ընենք, եթէ... genitil ըլլաւ:

ՆԻՆՈՒ

ՄԵՐ ԲՈՒՆԵՐԵՐՈՒՆ

ԿԵՐ ԶՐԱՐԻՆԵՐԵՐԻ ՄԵՐ ԶԱՄԱՆԵՐՈՒ ՊԱՄ.

Կը հրաբիրեց մեր արտասանման և զատանքու Պաւ. բաժանորդներէն աշունք որ տակաւին իրենց նախորդ և ներկայ տարեկաններն բաժանորդները չեն վճարած, արժուութիւնը ունենալ վերջուս պէս իրենց հաշիւները կարգադրելու Տնօրէնութեան հետ. հաճախակի պարագայ մի պիտի ստիպուին զարգելիլ անապարաճանալ բաժանորդներուն թերեւոր:

ՊԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐԱՐ 1909 ՏԱՐԻՆԻՆ

Ս. Ժ. ԱՅԷ. Հիւանդանոցի անկում կան 1909 տարու պարզ օրացոյցը հրապարակ ելած է մարտի տարեկանը և կը վաճառուի ըստ գրով անասալ թուի:

Գինը 1 1 քանիսով:

ՕՐՈՒՄՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՍՄ. ԽՈ ՇՐՈՒՐ: Ը

Նախարարայ Խորհուրդին կրակի օրուսն նիստին մէջ պիտի օրոշուի այն ծրար գիրը որ կը սանձանէ վեհ. Սուլթանին Խորհրդարան երկաւուն առթիւ կատարուելիք արարողութիւնները. հազարներէ անմեղ ծանուցին թէ վեհ. Սուլթանը ծովի ճամբով պիտի երթայ, սակայն Թուրքի իմանալ թէ վեհ. Սուլթանը փափար յայտնել է ցամաքէն ու Գարաքէնի կամուրջի ճամբով երթալ և նոյն իսկ յայտարարել է որ անիւները քաղաքով պատած կ'աղծ մը պիտի երթայ, պատասխանելով անոնց որ բռնած էին թէ կ'աղծին ցնցող կարելի է անհանգստութիւն պատճառէ:

—Խորհրդարանին բացման հանգիսին հրաւիրուելիք անձնաւորութեանց ցուցակը պատասխանեցաւ արարողական կապի փաշայի կողմէ: Մեծ-Նապարգը, զննելէ ետքը, կայս. պատւաւ մատուց այդ ցուցակը:

—Նախարարներն ու ներքուրդի անհամերկ պաշտօնական համագործակցող ու պատկանանքներով ներքին պիտի ըլլան. իսկ երեսխոյնները՝ սեւ. արձնելովով:

—Վեհ. Սուլթանին յատուկ վարդին վրան զարուած օրնալիները պարագայ պիտի մնան զարգանքի համար. իսկ այդ վարդին տուր պիտի նախին նախարարները և աւազաններ: Դիմողը պիտի գտնուի օտար զեղանակներ և առաջին թարգմանները. վրան ալ մատուի ներկայացուցիչները:

—Խորհրդարանին մէջ ամէն օր իր տեղը լայնակի ետքը, պիտի պատուի վեհ. Սուլթանին ժամանակը որ կը կարծի թէ բացման կայս. ճամբ պիտի կարող պատւան առաջին քաղաքաւոր: Նախապէս երեսխոյններուն ամենին կարգաւոր առժամայն տոնապետ պիտի փոխարին և ամենին երեսխոյնները ալ առանձնապիսի կայս. ճամբէն ետքը Նախարար իւր-իւրեքին իրենց հետ յարմարած լուսալալիներուն կը փոխանցեն և փոխադրուել կը գտնան: Կը երեքինի աւարդը բաւական առնելի մը իր կը կատարեն: Այդ նախաներուն տերերն էին իւր-իւրեքին էին. աղբիւր մը պիտի լինէ: Այդ ճամբի պատասխանը պիտի պատրաստուի Ժողովին զիսանք վերախախտաւ պէս ընտրուելի ետքը:

—Մատուի ներկայացուցիչները մտաւրի տանքը պիտի ստանան Տպագրական Տնօրէնութիւն: Ժողովարարներ ինչ ըլլալուն համար, թուրք լայնակներէն մեկին և հայերէն ու յունարէն լայնակներէն երեք հատին մէջ ներկայացուցիչ պիտի ընտրու: Ստար լայնակներուն և հեռագրական գործակալներուն ալ մտաւրի վեց տուն պիտի օրուի:

—Իզգաւ կ'առաջարկէ որ երեսխոյնները արժամալին հազար ըլլան:

—Երեսխոյններն ուղեր են հիմակ ունեն տեղեր օրոշել իրենց պատկանած կուսակցութեանց համաձայն:

—Թեղեցիկը գտնուող հինգ մարտաւ.

Նախորդ Խորհուրդին բացման օրը, զուր կ'ըլլաւ Տօրան Պաշայի բացեց. կեցած օմ, միայ մարտանախերուն պիտի միտան և ամէն մէկը հարկերէն կանալ թարգմանով պիտի արձակեն:

—Միտանիոյ նախորդ աղա, առնի օրը, նորին այցելեց Խորհրդարանին չէրէն, սա աշխատանքները աշխ մտնող:

—Աշխատիւրը զարգարակին լսողութիւնները սկսած են վարձուիլ բացման հանդէպի առթիւ: Ետքարապատանի մը վրայից պիտի անկուսին հինգ ոսկի առաջարկուած է մէկ քանի ժամուսն համար:

—Աղալիւրի մէջ նախալալի մը կ'առաջարկէ որ երբ թուրքները աւելան Խորհրդարանին բացումը, մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Շուրջին Խաւնիկ նորին կը հրատարակէ Կ. Պաղար երեսխոյնութեան տար ընտրութիւններն անունները, յայտարարելով զարձակ թէ Օսմ. Միտքեան և Յաւալի զիսեմին Քոմիդին այդ անմեղ արձանի կը գտնէ երեսխոյնութեան:

—Աղալիւրի երեսխոյնութեան ընտրութիւններն են Մեծ-Նապարգու Քեմալի փաշայ Արի Քիշու պէ, ձեկալուտին Քիշի պէ, Արի Քիշու պէ, Մեհալլիները մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Իզգաւ իսկաւ ընտրութիւններն են Անալ Քիշու պէ, Մեհալլիները մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալալութիւններ կատարուին:

—Գոտիկի երեսխոյնութեան ընտրութեան երեսխոյնները Խորհրդարանին հազար մեկինքնալու միտաներուն վրայ Մեհալլիները արգելի կարգան և բոլոր կեղեցիկներու գտնաւորները հնչեն: Գիշերն ալ չեղի լուսալ

